

3. Стасюк Л. Л. Організація та проведення огляду місця події при розслідуванні злочинів проти довкілля, вчинених шляхом забруднення атмосферного повітря. *Форум Права*. № 4. 2011. С. 711–715.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-355-5-27>

Татаренко С. В.,

*аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Донецького державного університету внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

Важливим у підготовці до допиту є визначення його предмету та переліку орієнтовних питань. Коло тих обставин, які слідчий має намір з'ясувати шляхом допиту, називається предметом допиту. До їх числа належать обставини, пов'язані з самою подією кримінального правопорушення (його способом, місцем вчинення, часом, наслідками та ін.), які підтверджують або спростовують винність у його вчиненні певних осіб та мотиви їхніх дій. Практично предметом допиту можуть бути будь-які обставини, що мають значення для встановлення істини у розслідуванні. Предмет допиту залежить як від процесуального становища допитуваного, так і від того, яку інформацію він може мати у своєму розпорядженні. Слідчий визначає предмет допиту під час підготовки до його проведення. Предмет допиту конкретно виражається у плані допиту у вигляді переліку обставин, які підлягають з'ясуванню [1, с. 188].

Крім того, визначення предмета допиту полягає у встановленні обставин, які можуть бути відомі допитуваному. З усього обсягу зібраних відомостей потрібно відібрати ті, що стосуються розслідування. На підставі визначеного предмета допиту слідчий формує запитання для допитуваного та обирає систему тактичних прийомів. До предмета допиту можна віднести з'ясування таких обставин: відомості про виникнення кримінально-протиправного задуму, об'єкт посягання, мотив, особу правопорушника та її відношення до наслідків; способи підготовки та вчинення кримінального правопорушення, послідовність протиправних дій, а також особливості приховування злочинної діяльності (її характер); час, місце, обстановка та механізм учинення кримінального правопорушення; умови, за яких допитуваний спостерігав будь-які

предмети або явища; психологічний та фізичний стан особи в момент сприйняття чи після нього; загальна здатність допитуваного до певного сприйняття, запам'ятовування та відтворення; обставини, що сприяли або перешкождали вчиненню кримінального правопорушення; способи формування організованої групи та характер злочинної діяльності; виявлення психологічної й функціональної структури групи (кількісний і якісний склад, рівень організованості) та розподілу обов'язків; кількісний склад групи при учиненні кожного епізоду злочинної діяльності, конкретні дії кожного, навички володіння зброєю та прийомами боротьби; виявлення осіб, які не брали безпосередньої участі у вчинених кримінальних правопорушеннях, але обізнані про їх підготовку, вчинення або приховання; наявність корумпованих зв'язків та зв'язків з іншими злочинними групами; способи протидії розслідуванню та впливу на потерпілих, свідків та членів групи, які дають правдиві показання; відомості про озброєність, засоби зв'язку та технічну оснащеність правопорушників; наявність в групі конфліктів, протиріч та розбіжностей; способи легалізації прибутків та відтворення злочинної діяльності; встановлення осіб, які залишилися на волі і продовжують злочинну діяльність або налагоджують зв'язки між членами групи та намагаються створити єдину, вигідну для усіх лінію поведінки, та ін. [2, с. 311–312].

Серед обставин, що підлягають з'ясуванню в ході допиту щодо кримінальних правопорушень проти довілля (незалежно від процесуального положення допитуваного), є встановлення: а) факту вчинення кримінального правопорушення; б) причин та обставин, які цьому сприяли; в) осіб, які відповідальні за дотримання екологічних правил та ступінь їх вини; г) можливість попередження (відвернення) настання шкідливих наслідків від вчиненого кримінального правопорушення [3, с. 361].

Для слідчого важливим є не тільки обрати тактику проведення допиту в залежності від слідчої ситуації, яка склалась на момент проведення цієї С(Р)Д, а й влучно визначити дані, які необхідно з'ясувати або підтвердити у ході допиту. З цією метою слідчий у ході підготовки до допиту при розслідуванні кримінальних правопорушень проти довілля має скласти перелік питань, які підлягають встановленню та визначити предмет допиту, до якого належать обставини, факти, інформація, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення певною особою, спосіб і механізм кримінального правопорушення, осіб, які могли бути причетними до вчинення протиправних дій та інших обставин, що сприяли або заважали вчиненню кримінального правопорушення проти довілля.

Отже, до предмету допиту свідків, потерпілих, підозрюваних при розслідуванні кримінальних правопорушень проти довілля доцільно віднести:

1) інформація щодо особи правопорушника або правопорушників (фізична особа, керівники або працівники суб'єктів господарської діяльності, службова особа або уповноважена особа, відповідальна за дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища; посада, функціональні обов'язки; розподіл ролей між співучасниками та характер здійснюваних ними дій);

2) дані, що характеризують час, місце та обстановку вчинення протиправних дій (інформація про природно-кліматичні умови у момент вчинення кримінального правопорушення; територія забруднення, зовнішній прояв тощо);

3) спосіб вчинення кримінального правопорушення, підготовка і приховування протиправних дій;

4) предмет кримінально-протиправного посягання (характеристика або ознаки та особливості корисних копалин, об'єктів тваринного та рослинного світу; атмосферне повітря, поверхневий (грунтовий) шар земель, об'єкти водного фонду; характеристика, ознаки та особливості зелених насаджень, об'єктів тваринного або рослинного світу, водних об'єктів; життя і здоров'я людини тощо);

5) знаряддя та засоби, які використовувались правопорушником (використання зброї, транспортних засобів або техніки, водних сіток, човнів та інших плаваючих засобів);

6) наслідки вчинення кримінального правопорушення проти довкілля та завдані матеріальні збитки.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : підручник / кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / за ред. проф. В. Ю. Шепітька. 4-е вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2010. 464 с.

2. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [К. О. Чаплинський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг, В. М. Плетенець, Ю. А. Чаплинська]. 2-ге вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

3. Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля : монографія / О. В. Одерій. Харків : Діса плюс, 2015. 528 с.